

Téma 1: Bodové zpracování četností

Vzorový příklad: U 20 studentů 1. ročníku byly zjišťovány známky z matematiky, angličtiny a údaje o pohlaví (viz skripta Popisná statistika, příklad 2.4). Příslušný datový soubor se jmenuje **znamky.sta**. Proveďte bodové zpracování četností.

Postup ve STATISTICE:

1. Do programu STATISTICA načtete datový soubor **znamky.sta**.
2. Znaků nazvěte X, Y, Z, vytvořte jim návěští (X - známka z matematiky, Y - známka z angličtiny, Z - pohlaví studenta) a popište, co znamenají jednotlivé varianty (u znaků X a Y: 1 - výborně, 2 - velmi dobře, 3 - dobře, 4 - neprospěl, u znaku Z: 0 - žena, 1 - muž). Soubor uložte.
Návod: Kurzor nastavíme na Var1 – 2x klikneme myší – Name X – Long Name známka z matematiky, Text label – výborně, Numeric – 1, velmi dobře, Numeric – 2, dobře, Numeric – 3, neprospěl, Numeric – 4, OK. U proměnné Y lze text label okopírovat z proměnné X – v Text Labels Editor zvolíme Copy from variable X.
(Přepínání mezi číselnými hodnotami a jejich textovým popisem se děje pomocí tlačítka s obrázkem štítku.)
3. U znaků X a Y vypočtete absolutní četnosti, relativní četnosti a relativní kumulativní četnosti.
Návod: Statistics - Basic Statistics/Tables – Frequency tables – OK – Variables X, Y, OK – Summary.
(Obě tabulky se uloží do workbooku a listovat v nich můžeme pomocí stromové struktury v levém okně.)

Řešení:

Category	Frequency table: X: známka z matematiky (zr			
	Count	Cumulative Count	Percent	Cumulative Percent
výborně:	7	7	35,00000	35,0000
velmi dobře:	3	10	15,00000	50,0000
dobře	2	12	10,00000	60,0000
neprospěl:	8	20	40,00000	100,0000
Missing	0	20	0,00000	100,0000

Category	Frequency table: Y: známka z angličtiny (znar			
	Count	Cumulative Count	Percent	Cumulative Percent
výborně:	4	4	20,00000	20,0000
velmi dobře:	4	8	20,00000	40,0000
dobře	7	15	35,00000	75,0000
neprospěl:	5	20	25,00000	100,0000
Missing	0	20	0,00000	100,0000

Komentář: Vidíme např., že jedničku z matematiky mělo 7 studentů, tj. 35%. Zkoušku z angličtiny složilo 15 studentů, tj. 75%.

4. Vytvořte sloupkový diagram absolutních četností znaků X a Y.
Návod: Graphs – Histograms – Variables X, Y – OK- vypneme Normal fit – Advanced – zaškrtneme Breaks between Columns, OK.

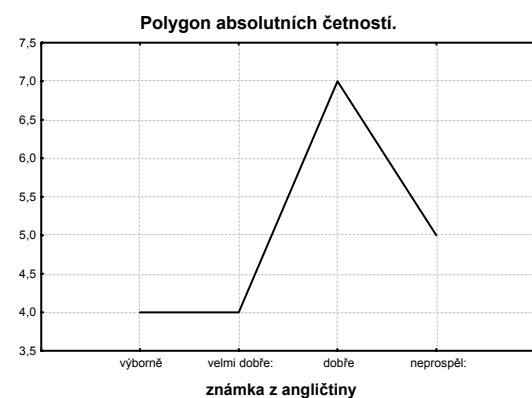
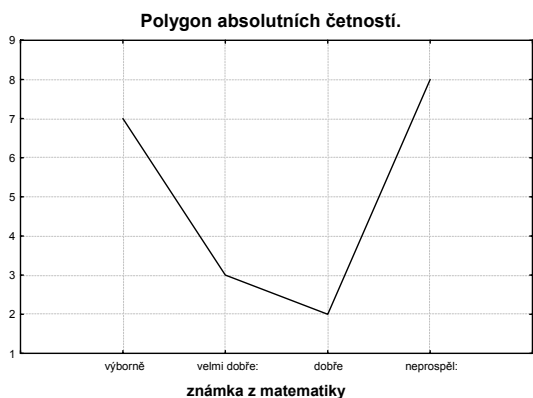
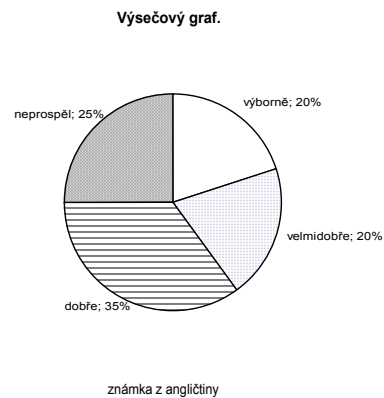
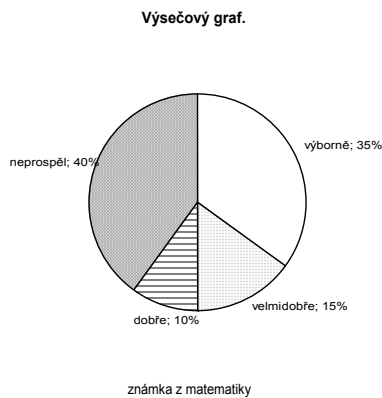
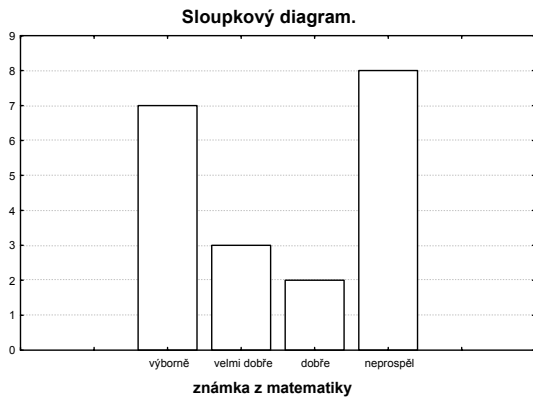
Vytvořte výšečový diagram absolutních četností znaků X a Y.

Návod: Graphs – 2D Graphs – Pie Charts – Variables X, Y – OK – Advanced – Pie legend Text and Percent (nebo Text and Value) – OK.

Vytvořte polygon absolutních četností znaků X a Y.

Návod: ve workbooku vstoupíme do tabulky rozložení četností proměnné X. Pomocí Edit – Delete - Cases vymažeme řádek označený Missing. Nastavíme se kurzorem na Count a kliknutím pravého tlačítka vstoupíme do menu Line Plot: Entire Columns. Vykreslí se polygon četností.

Řešení:

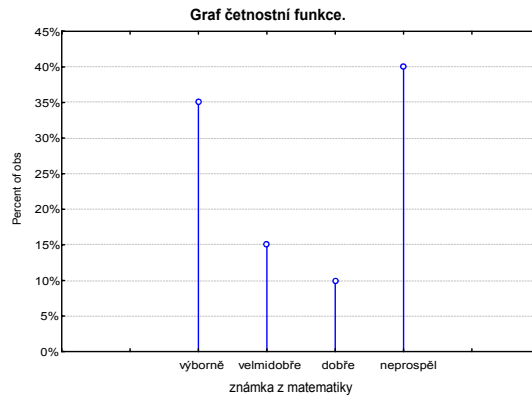
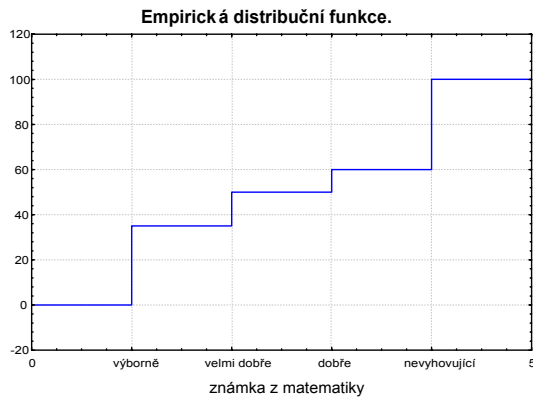
5. Vytvořte graf empirické distribuční funkce znaku X.

Návod: Při tvorbě histogramu zadáme v Advanced volbu Showing Type Cumulative, Y axis % - 2x klikneme myší na pozadí grafu – otevře se okno All Options – vybereme Plot: Bars – Type Rectangles.

Vytvořte graf četnostní funkce znaku X.

Návod: Při tvorbě histogramu zadáme v Advanced Y axis % - 2x klikneme myší na pozadí grafu – vybereme Plot General – zaškrtneme Markers – vybereme Plot: Bars – Type Lines.

Řešení:

Komentář: Z grafu empirické distribuční funkce bohužel nelze jednoduše odstranit svíslé čáry. Stojí za povšimnutí, že výška „schodu“ v grafu empirické distribuční funkce ve variantách „výborně“, „velmi dobře“, „dobře“ a „neprospěl“ odpovídá hodnotě četnostní funkce v příslušné variantě.

6. Z datového souboru vyberte pouze ženy (pouze muže) a úkol 3 proveďte pro ženy (pro muže).

Návod: Statistics - Basic Statistics/Tables – Frequency tables – OK – Variables X, Y, OK – Select Cases – zaškrtneme Selection Conditions – Include cases – zaškrtneme Specific, selected by Z = 0, OK.

Řešení:

Variační řady známek z matematiky a angličtiny pro ženy.

Frequency table: X: známka z matematiky				
Category	Count	Cumulative Count	Percent	Cumulative Percent
výborně:	5	5	50,00000	50,0000
velmi dobře:	2	7	20,00000	70,0000
dobře	1	8	10,00000	80,0000
neprospěl:	2	10	20,00000	100,0000
Missing	0	10	0,00000	100,0000

Frequency table: Y: známka z angličtiny				
Category	Count	Cumulative Count	Percent	Cumulative Percent
výborně:	4	4	40,00000	40,0000
velmi dobře:	2	6	20,00000	60,0000
dobře	1	7	10,00000	70,0000
neprospěl:	3	10	30,00000	100,0000
Missing	0	10	0,00000	100,0000

Variační řady známek z matematiky a z angličtiny pro muže.

Category	Frequency table: X: známka z matematiky			
	Count	Cumulative Count	Percent	Cumulative Percent
výborně:	2	2	20,00000	20,00000
velmi dobře:	1	3	10,00000	30,00000
dobře	1	4	10,00000	40,00000
neprospěl:	6	10	60,00000	100,00000
Missing	0	10	0,00000	100,00000

Category	Frequency table: Y: známka z angličtiny			
	Count	Cumulative Count	Percent	Cumulative Percent
velmi dobře:	2	2	20,00000	20,00000
dobře	6	8	60,00000	80,00000
neprospěl:	2	10	20,00000	100,00000
Missing	0	10	0,00000	100,00000

7. Nadále pracujte s celým datovým souborem. Vytvořte kontingenční tabulku absolutních četností znaků X a Y a graf simultánní četností funkce.

Návod: Statistics - Basic Statistics/Tables – Tables and banners – OK – Select cases – All – OK – Specify tables - List 1 X, List 2 Y, OK, Summary.

Vytvoření grafu simultánní četností funkce: Návrat do Crosstabulation Tables Result – 3D histograms – vybereme Axis Scaling – Mode Manual – Minimum 0 (a totéž provedeme pro Axis Y) – dále vybereme Graph Layout – Type – Spikes – OK. Graf lze natáčet pomocí Point of View.

Vytvořte kontingenční tabulku sloupcově a řádkově podmíněných relativních četností znaků X a Y.

Návod: Návrat do Crosstabulation Tables Result – Options - zaškrtneme ve sloupci Compute tables volbu Percentages of column counts (resp. Percentages of row counts).

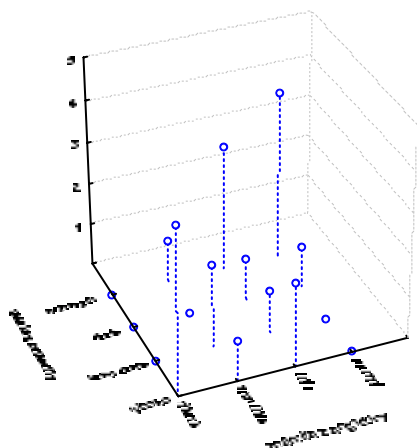
Řešení:

Kontingenční tabulka absolutních četností známek z matematiky a z angličtiny.

Summary Frequency Table (znamky)					
Marked cells have counts > 10					
(Marginal summaries are not marked)					
X	Y	Y	Y	Y	Row Totals
	výborně	velmi dobře	dobře	neprospěl	
výborně	4	1	2	0	7
velmi dobře	0	2	1	0	3
dobře	0	0	1	1	2
neprospěl	0	1	3	4	8
All Grps	4	4	7	5	20

Komentář: Z tabulky je patrné, že např. 4 studenti měli z obou předmětů známku „výborně“, 1 student měl z matematiky „výborně“ a současně z angličtiny „velmi dobře“ atd.

Simultánní četnostní funkce.

Kontingenční tabulka sloupcově a řádkově podmíněných relativních četností.

Summary Frequency Table (znamky)						
Marked cells have counts > 10						
(Marginal summaries are not marked)						
	X	Y	Y	Y	Y	Row
		výborně	velmi dobře	dobře	neprospěl	Totals
Count	výborně	4	1	2	0	7
Column Percent		100,00%	25,00%	28,57%	0,00%	
Row Percent		57,14%	14,29%	28,57%	0,00%	
Count	velmi dobře	0	2	1	0	3
Column Percent		0,00%	50,00%	14,29%	0,00%	
Row Percent		0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	
Count	dobře	0	0	1	1	2
Column Percent		0,00%	0,00%	14,29%	20,00%	
Row Percent		0,00%	0,00%	50,00%	50,00%	
Count	neprospěl	0	1	3	4	8
Column Percent		0,00%	25,00%	42,86%	80,00%	
Row Percent		0,00%	12,50%	37,50%	50,00%	

Komentář: Podívejme se např. na druhý sloupec tabulky. V prvním řádku je číslo 25%. Znamená to, že 25% těch studentů, kteří měli „velmi dobře“ z angličtiny, dostali známku „výborně“ z matematiky. Nyní se podíváme např. na čtvrtý řádek tabulky. Ve třetím sloupci je číslo 37,5%. Znamená to, že 37,5% těch studentů, kteří neprospěli z matematiky, dostalo známku „dobře“ z angličtiny.